Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 26ης Ιουλίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Επιστροφή παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών – Οδηγία 2008/115/ΕΚ – Άρθρο 11, παράγραφος 2 – Απόφαση απαγορεύσεως εισόδου που εκδόθηκε πριν από τη θέση σε ισχύ της εν λόγω οδηγίας και προβλέπει διάρκεια μεγαλύτερη από την προβλεπόμενη στην οδηγία – Αφετηρία του υπολογισμού του διαστήματος απαγορεύσεως εισόδου»

Στην υπόθεση C-225/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο Κάτω Χωρών) με απόφαση της 29ης Μαρτίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Απριλίου 2016, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά

Mossa Ouhrami,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του δεύτερου τμήματος, A. Prechal, C. Toader και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Μαρτίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο M. Ouhrami, εκπροσωπούμενος από τον S. J. van der Woude, advocaat,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. S. Schillemans, M. Gijzen και M. Bulterman,

– η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Thorning και την M. Wolff,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Cattabriga και τον R. Troosters,

– η Ελβετική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Bichet,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 2017,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας που κινήθηκε κατά του Mossa Ouhrami, γεννηθέντα στην Αλγερία το 1979, υπηκόου τρίτης χώρας, λόγω του ότι διέμενε στις Κάτω Χώρες κατά τα έτη 2011 και 2012, ενώ γνώριζε ότι είχε ήδη κηρυχθεί ανεπιθύμητος με απόφαση που εκδόθηκε το 2002.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 4, 6, 10, 11 και 14 της οδηγίας 2008/115 έχουν ως εξής:

«(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004 ζήτησε την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομάκρυνσης και επαναπατρισμού, με βάση κοινούς κανόνες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επιστρέφουν με ανθρώπινους όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους.

[…]

(4) Θα πρέπει να θεσπισθούν σαφείς, διαφανείς και δίκαιοι κανόνες για τη χάραξη μιας αποτελεσματικής πολιτικής περί επιστροφής, απαραίτητο στοιχείο για την καλή διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής.

[…]

(6) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε η παύση της παράνομης παραμονής υπηκόων τρίτων χωρών να διενεργείται με δίκαιη και διαφανή διαδικασία. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου της ΕΕ, οι αποφάσεις δυνάμει της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να λαμβάνονται κατά περίπτωση και να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια που να συνεπάγονται ότι η εκτίμηση θα πρέπει να υπερβαίνει το απλό γεγονός της παράνομης διαμονής. Όταν χρησιμοποιούν τυποποιημένα έντυπα για τις αποφάσεις περί επιστροφής, κυρίως αποφάσεις επιστροφής και, εάν εκδοθούν, αποφάσεις απαγόρευσης εισόδου και αποφάσεις απομάκρυνσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να τηρούν αυτή την αρχή και να συμμορφώνονται πλήρως με όλες τις εφαρμοστέες διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

[…]

(10) Εφόσον δεν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι αυτό θα υπονόμευε τους στόχους της διαδικασίας επιστροφής, θα ήταν προτιμότερη η οικειοθελής επιστροφή παρά η αναγκαστική, και θα πρέπει να προβλέπεται σχετική προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης. […]

(11) Θα πρέπει να θεσπισθεί ένα σύνολο ελάχιστων κοινών νομικών εγγυήσεων όσον αφορά τις αποφάσεις επιστροφής, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων των ενδιαφερομένων. […]

[…]

(14) Θα πρέπει να δοθεί ευρωπαϊκή διάσταση στα αποτελέσματα των εθνικών μέτρων επιστροφής με τη θέσπιση απαγόρευσης της εισόδου που δεν θα επιτρέπει την είσοδο και τη διαμονή στο έδαφος όλων των κρατών μελών. Η διάρκεια της απαγόρευσης εισόδου θα πρέπει να καθορίζεται λαμβανομένων δεόντως υπόψη όλων των σχετικών περιστάσεων κάθε μεμονωμένης περίπτωσης και κανονικά δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα πέντε χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να λαμβάνεται ιδιαιτέρως υπόψη το γεγονός ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας έχει ήδη καταστεί αντικείμενο περισσοτέρων της μιας αποφάσεων επιστροφής ή απομάκρυνσης ή έχει εισέλθει στο έδαφος ενός κράτους μέλους κατά τη διάρκεια απαγόρευσης εισόδου.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2008/115 φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο» και προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του [δικαίου της Ένωσης] και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.»

5 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας φέρει τον τίτλο «Ορισμοί» και ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[…]

2) “παράνομη παραμονή”: παρουσία στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας που δεν πληροί, ή δεν πληροί πλέον, τις προϋποθέσεις εισόδου, όπως ορίζονται στο άρθρο 5 του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν ή τις λοιπές προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος,

3) “επιστροφή”: διαδικασία επανόδου υπηκόου τρίτης χώρας - είτε με οικειοθελή συμμόρφωσή του προς την υποχρέωση επιστροφής είτε αναγκαστικά:

– στη χώρα καταγωγής του/της, ή

– σε χώρα διέλευσης σύμφωνα με κοινοτικές ή διμερείς συμφωνίες επανεισδοχής ή άλλες ρυθμίσεις, ή

– σε άλλη τρίτη χώρα, στην οποία ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας αποφασίζει εθελοντικά να επιστρέψει και στην οποία γίνεται δεκτός/-ή,

4) “απόφαση επιστροφής”: διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία κηρύσσεται ή αναφέρεται ως παράνομη η παραμονή υπηκόου τρίτης χώρας και του επιβάλλεται ή αναφέρεται υποχρέωση επιστροφής,

5) “απομάκρυνση”: εκτέλεση της υποχρέωσης επιστροφής, και συγκεκριμένα φυσική μεταφορά εκτός του κράτους μέλους,

6) “απαγόρευση εισόδου”: διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία απαγορεύεται η είσοδος και η παραμονή στο έδαφος των κρατών μελών για ορισμένο χρονικό διάστημα, συνοδευόμενη από απόφαση επιστροφής,

[…]

8) “οικειοθελής αναχώρηση”: η τήρηση της υποχρέωσης επιστροφής εντός της προθεσμίας που ορίζεται για τον σκοπό αυτό στην απόφαση επιστροφής,

[…]».

6 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2008/115 φέρει τον τίτλο «Απόφαση επιστροφής» και προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν απόφαση επιστροφής για υπηκόους τρίτης χώρας που διαμένουν παράνομα στο έδαφός τους, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 2έως 5.

[…]

6. Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν απόφαση ως προς τη λήξη της νόμιμης παραμονής μαζί με απόφαση επιστροφής και/ή απόφαση απομάκρυνσης και/ή απαγόρευση εισόδου, στο πλαίσιο ατομικής διοικητικής ή δικαστικής απόφασης ή πράξης, όπως προβλέπεται στην εθνική τους νομοθεσία, με την επιφύλαξη των δικονομικών εγγυήσεων του Κεφαλαίου III και δυνάμει άλλων συναφών διατάξεων του [δικαίου της Ένωσης] και [του] εθνικού δικαίου.»

7 Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής φέρει τον τίτλο «Οικειοθελής αναχώρηση» και ορίζει τα εξής:

«1. Η απόφαση περί επιστροφής προβλέπει κατάλληλο χρονικό διάστημα για την οικειοθελή αναχώρηση που κυμαίνεται μεταξύ επτά και τριάντα ημερών, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 4. […]

[…]

2. Εφόσον απαιτείται, τα κράτη μέλη μπορούν να παρατείνουν την προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης για κατάλληλο χρονικό διάστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης, όπως τη διάρκεια της παραμονής, την ύπαρξη παιδιών που φοιτούν σε σχολείο και την ύπαρξη άλλων οικογενειακών και κοινωνικών δεσμών.

[…]

4. Εάν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής, ή εάν αίτηση για νόμιμη παραμονή έχει απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη ή δολία, ή εάν το συγκεκριμένο πρόσωπο αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια, τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια, τα κράτη μέλη μπορούν να μη χορηγούν χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης ή μπορούν να χορηγούν χρονικό διάστημα κάτω των επτά ημερών.»

8 Το άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας φέρει τον τίτλο «Απομάκρυνση» και προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εκτελέσουν την απόφαση επιστροφής, εάν δεν έχει χορηγηθεί χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 4 ή εάν ο συγκεκριμένος υπήκοος δεν έχει συμμορφωθεί με την υποχρέωση επιστροφής εντός της προθεσμίας οικειοθελούς αναχώρησης που έχει χορηγηθεί σύμφωνα με το άρθρο 7.

[…]

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν χωριστή διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία διατάσσεται η απομάκρυνση.

[…]»

9 Το άρθρο 11 της ίδιας οδηγίας φέρει τον τίτλο «Απαγόρευση εισόδου» και ορίζει τα εξής:

«1. Οι αποφάσεις επιστροφής συνοδεύονται από απαγόρευση εισόδου:

α) εφόσον δεν έχει χορηγηθεί χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης, ή

β) εφόσον δεν έχει εκπληρωθεί η υποχρέωση επιστροφής.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι αποφάσεις επιστροφής μπορούν να συνοδεύονται από απαγόρευση εισόδου.

2. Η διάρκεια της απαγόρευσης εισόδου καθορίζεται λαμβανομένων δεόντως υπόψη όλων των σχετικών περιστάσεων κάθε μεμονωμένης περίπτωσης και, κανονικά, δεν υπερβαίνει τα πέντε χρόνια. Είναι δυνατόν, ωστόσο, να υπερβαίνει την πενταετία, αν ο υπήκοος της τρίτης χώρας αντιπροσωπεύει σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή την εθνική ασφάλεια.

3. Τα κράτη μέλη εξετάζουν την ανάκληση ή την αναστολή απαγόρευσης εισόδου, όταν υπήκοος τρίτης χώρας για τον οποίο έχει εκδοθεί η απαγόρευση αυτή σύμφωνα με την παράγραφο 1, δεύτερο εδάφιο, μπορεί να αποδείξει ότι έχει αναχωρήσει από το έδαφος κράτους μέλους συμμορφούμενος πλήρως με απόφαση επιστροφής.

[…]»

10 Το άρθρο 12 της οδηγίας 2008/115 φέρει τον τίτλο «Μορφή» και στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, ορίζει τα εξής:

«Οι αποφάσεις επιστροφής και –εάν έχουν εκδοθεί– οι αποφάσεις απαγόρευσης εισόδου και οι αποφάσεις απομάκρυνσης εκδίδονται εγγράφως και περιλαμβάνουν τους νομικούς και πραγματικούς λόγους καθώς και πληροφορίες για τα διαθέσιμα ένδικα μέσα.»

11 Κατά το άρθρο 20 της οδηγίας 2008/115, τα κράτη μέλη έπρεπε να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την οδηγία αυτή μέχρι τις 24 Δεκεμβρίου 2010.

Το ολλανδικό δίκαιο

12 Βάσει του άρθρου 67, παράγραφος 1, του Vreemdelingenwet 2000 (νόμου του 2000 περί αλλοδαπών, στο εξής: Vw), όπως ίσχυε το 2002, αλλοδαπός μπορούσε να κηρυχθεί ανεπιθύμητος:

«a) αν δεν [διέμενε] νομίμως στις Κάτω Χώρες και [είχε] τελέσει κατ' εξακολούθηση πράξεις αξιόποινες δυνάμει του παρόντος νόμου·

b) αν [είχε] καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για την τέλεση αδικήματος για το οποίο προβλέπεται ποινή στερητική της ελευθερίας τριών και πλέον ετών·

c) αν συνισ[τούσε] κίνδυνο για τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια,

d) δυνάμει διεθνούς συνθήκης, ή

e) προς το συμφέρον των διεθνών σχέσεων των Κάτω Χωρών».

13 Κατά το άρθρο 68 του Vw, όπως ίσχυε κατά το 2002, η κήρυξη του αλλοδαπού ως ανεπιθύμητου αίρεται, κατόπιν αιτήσεώς του, αν αυτός παρέμεινε επί δέκα συναπτά έτη εκτός των Κάτω Χωρών και κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής δεν ανέκυψε κανένας από τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 67, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου.

14 Στη συνέχεια ο Vw τροποποιήθηκε στο πλαίσιο της μεταφοράς της οδηγίας 2008/115 στην εθνική έννομη τάξη.

15 Κατά το άρθρο 61, παράγραφος 1, του Vw, όπως αυτό ισχύει σήμερα, αλλοδαπός ο οποίος δεν έχει, ή δεν έχει πλέον, νόμιμη διαμονή οφείλει να εγκαταλείψει με δική του πρωτοβουλία τις Κάτω Χώρες εντός της προθεσμίας που ορίζει το άρθρο 62 του νόμου αυτού, του οποίου οι παράγραφοι 1 και 2 μεταφέρουν στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2008/115.

16 Το άρθρο 66a του Vw, το οποίο μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115, στην παράγραφο 1 προβλέπει ότι απόφαση περί απαγορεύσεως εισόδου εκδίδεται εις βάρος αλλοδαπού ο οποίος δεν εγκατέλειψε με δική του πρωτοβουλία τις Κάτω Χώρες εντός της τασσόμενης προς τούτο προθεσμίας.

17 Κατά το άρθρο 66a, παράγραφος 4, του Vw, η απαγόρευση εισόδου έχει συγκεκριμένη διάρκεια, η οποία δεν δύναται να υπερβαίνει τα πέντε έτη, εκτός αν ο αλλοδαπός συνιστά σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή την εθνική ασφάλεια. Η διάρκεια αυτή υπολογίζεται με αφετηρία την ημερομηνία κατά την οποία ο υπήκοος τρίτης χώρας αναχώρησε πραγματικά από τις Κάτω Χώρες.

18 Κατά το άρθρο 66a, παράγραφος 7, του Vw, ο αλλοδαπός σε βάρος του οποίου ισχύει απαγόρευση εισόδου δεν έχει νόμιμη διαμονή:

«a) αν καταδικάστηκε με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για αδίκημα για το οποίο προβλέπεται στερητική της ελευθερίας ποινή τριών και πλέον ετών·

b) αν συνιστά κίνδυνο για τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια·

c) αν συνιστά σοβαρή απειλή υπό την έννοια της παραγράφου 4, ή

d) αν δυνάμει διεθνούς συμβάσεως ή προς το συμφέρον των διεθνών σχέσεων των Κάτω Χωρών πρέπει να στερηθεί του δικαιώματος διαμονής».

19 Βάσει του άρθρου 197 του Wetboek van Strafrecht (ποινικού κώδικα), όπως αυτό διαμορφώθηκε με τον νόμο της 10ης Μαρτίου 1984 (*Stb*. 1984, αριθ. 91) και εφαρμοζόταν στην υπόθεση της κύριας δίκης, σε βάρος αλλοδαπού ο οποίος διαμένει στις Κάτω Χώρες ενώ γνωρίζει ή έχει σοβαρό λόγο να υποψιάζεται ότι έχει κηρυχθεί ανεπιθύμητος δυνάμει κανονιστικής ρυθμίσεως δύναται να επιβληθεί ποινή φυλακίσεως η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες.

20 Το άρθρο 197, υπό την τωρινή του μορφή, όπως αυτό διαμορφώθηκε με τον νόμο της 15ης Δεκεμβρίου 2011 (*Stb*. 2011, αριθ. 663), προβλέπει ότι αλλοδαπός ο οποίος διαμένει στις Κάτω Χώρες ενώ γνωρίζει ή έχει σοβαρό λόγο να υποψιάζεται ότι έχει κηρυχθεί ανεπιθύμητος δυνάμει κανονιστικής ρυθμίσεως ή ότι εις βάρος του έχει επιβληθεί απαγόρευση εισόδου δυνάμει του άρθρου 66a, παράγραφος 7, του Vw αντιμετωπίζει, μεταξύ άλλων, ποινή φυλακίσεως η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

21 Με απόφαση του Minister van Vreemdelingenzaken en Immigratie (Υπουργού Υποθέσεων Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως, Κάτω Χώρες), της 22ας Οκτωβρίου 2002, ο M. Ouhrami κηρύχθηκε ανεπιθύμητος. Με την απόφαση αυτή ο ανωτέρω υπουργός διαπίστωσε ότι, μεταξύ των ετών 2000 και 2002, ο M. Ouhrami καταδικάστηκε πέντε φορές από τον ποινικό δικαστή σε ποινές των οποίων η συνολική διάρκεια υπερβαίνει τους δεκατρείς μήνες φυλακίσεως, για διακεκριμένη κλοπή, αποδοχή προϊόντων εγκλήματος και κατοχή σκληρών ναρκωτικών. Ως εκ τούτου ο Υπουργός Υποθέσεων Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως έκρινε ότι ο M. Ouhrami αποτελούσε κίνδυνο για τη δημόσια τάξη και τον κήρυξε ανεπιθύμητο. Συνεπεία τούτου ο M. Ouhrami όφειλε, αφενός, να εγκαταλείψει την Ολλανδία –σε διαφορετική δε περίπτωση θα μπορούσε να απελαθεί– και, αφετέρου, να παραμείνει εκτός Κάτω Χωρών για δέκα συναπτά έτη, δεδομένου ότι είχε κηρυχθεί ανεπιθύμητος ιδίως λόγω ποινικού αδικήματος σχετικού με ναρκωτικές ουσίας. Κατά την απόφαση αυτή, η δεκαετής απαγόρευση εισόδου εκκινούσε την ημερομηνία κατά την οποία ο M. Ouhrami θα εγκατέλειπε πραγματικά τις Κάτω Χώρες.

22 Η απόφαση με την οποία ο M. Ouhrami κηρύχθηκε ανεπιθύμητος τού κοινοποιήθηκε στις 17 Απριλίου 2003. Δεν ασκήθηκε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής, με αποτέλεσμα να καταστεί απρόσβλητη στις 15 Μαΐου 2003. Ωστόσο, ο M. Ouhrami δεν αποχώρησε από τις Κάτω Χώρες, υποστηρίζοντας ότι δεν κατείχε τα αναγκαία ταξιδιωτικά έγγραφα.

23 Κατά τα έτη 2011 και 2012 διαπιστώθηκε επτά φορές ότι ο M. Ouhrami, κατά παράβαση της αποφάσεως αυτής, διέμενε στο Άμστερνταμ (Κάτω Χώρες), ενώ γνώριζε ότι είχε κηρυχθεί ανεπιθύμητος, παράβαση τιμωρητέα βάσει του άρθρου 197 του ποινικού κώδικα.

24 Κατόπιν πρωτόδικης καταδίκης σε ποινή φυλακίσεως για τα ανωτέρω περιστατικά, ο M. Ouhrami άσκησε έφεση ενώπιον του Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες), υποστηρίζοντας ότι η επιβολή μιας τέτοιας ποινής παραβίαζε την οδηγία 2008/115, διότι δεν είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία που προβλέπεται από την οδηγία αυτή.

25 Το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ) έκρινε ότι η επιβολή ποινής φυλακίσεως χωρίς αναστολή σε υπήκοο τρίτης χώρας, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, ο οποίος έχει κηρυχθεί ανεπιθύμητος και ο οποίος, χωρίς να συντρέχει λόγος που να δικαιολογεί τη μη επιστροφή του, διαμένει παρανόμως στις Κάτω Χώρες αντιβαίνει στην οδηγία αυτή, αν δεν έχουν προηγουμένως ολοκληρωθεί τα στάδια της διαδικασίας επιστροφής που προβλέπονται από την οδηγία. Ειδικότερα, η επιβολή της ποινής αυτής μπορούσε να υπονομεύσει τον σκοπό της οδηγίας, ήτοι την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομακρύνσεως των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν παρανόμως σε κράτος μέλος.

26 Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε, εν συνεχεία, ότι εν προκειμένω είχε τηρηθεί όλη η διαδικασία επιστροφής. Συναφώς, εξέθεσε τα εξής:

– η Dienst Terugkeer en Vertrek (υπηρεσία για την επιστροφή και την αναχώρηση, Κάτω Χώρες) πραγματοποίησε 26 συνεντεύξεις με τον M. Ouhrami με αντικείμενο την επιστροφή του,

– ο M. Ouhrami είχε οδηγηθεί επανειλημμένως στις αρχές της Αλγερίας, του Μαρόκου και της Τυνησίας, πλην όμως από καμία από τις χώρες αυτές δεν υπήρξε θετική ανταπόκριση,

– μέσω της Interpol διεξήχθησαν διάφορες έρευνες, ιδίως σχετικά με τα δακτυλικά του αποτυπώματα,

– έγιναν προσπάθειες να διεξαχθεί γλωσσολογική ανάλυση για τον ενδιαφερόμενο,

– είχαν ακολουθηθεί όλες οι προβλεπόμενες από την υπηρεσία αυτή διαδικασίες για την απομάκρυνση,

– ωστόσο οι ενέργειες αυτές δεν οδήγησαν στην απομάκρυνση του M. Ouhrami, καθώς αυτός αρνήθηκε να συνεργαστεί.

27 Βάσει των ανωτέρω, το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ) έκρινε ότι οι αρμόδιες αρχές είχαν ήδη προβεί σε αρκετές προσπάθειες για να προσδιορίσουν την ταυτότητα του M. Ouhrami και για να τον απομακρύνουν στη χώρα καταγωγής του. Κατά συνέπεια, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η διαδικασία επιστροφής μπορούσε εν προκειμένω να θεωρηθεί περατωθείσα, με αποτέλεσμα η επιβολή ποινής φυλακίσεως για τα προσαπτόμενα περιστατικά να μην αντιβαίνει στην οδηγία 2008/115. Αφού απέρριψε την επιχειρηματολογία του M. Ouhrami, το δικαστήριο τον καταδίκασε σε ποινή φυλακίσεως δύο μηνών.

28 Ο M. Ouhrami άσκησε αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο Κάτω Χωρών).

29 Με την αναίρεσή του ο M. Ouhrami δεν βάλλει κατά της αποφάνσεως του Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ) ότι στην περίπτωσή του είχε τηρηθεί πλήρως η προβλεπόμενη από την οδηγία 2008/115 διαδικασία επιστροφής. Υποστηρίζει, όμως, ότι κακώς καταδικάστηκε από το ανωτέρω δικαστήριο, δεδομένου ότι η απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2002 με την οποία κηρυσσόταν ανεπιθύμητος είχε παύσει, κατ' αυτόν, να παράγει έννομες συνέπειες κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης. Ο M. Ouhrami υποστηρίζει, επ' αυτού, ότι η απόφαση αυτή θα έπρεπε να εξομοιωθεί με απόφαση περί απαγορεύσεως εισόδου, αναπτύσσοντας αποτελέσματα από την έκδοσή της ή, το αργότερο, από τον χρόνο κατά τον οποίο αυτός έλαβε γνώση της αποφάσεως και ότι, βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115, η ισχύς της απαγορεύσεως αυτής δεν μπορούσε εν προκειμένω να υπερβαίνει τα πέντε έτη, με αποτέλεσμα η απαγόρευση να μην είναι πλέον σε ισχύ το 2011 και το 2012.

30 Το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο, Κάτω Χώρες) επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τη δική του νομολογία, από την απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Filev και Osmani (C-297/12, EU:C:2013:569), μπορεί να συναχθεί ότι απόφαση η οποία κηρύσσει ανεπιθύμητο κάποιο πρόσωπο και η οποία έχει εκδοθεί πριν από τη θέση σε ισχύ της οδηγίας 2008/115 ή πριν από την παρέλευση της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο πρέπει να εξομοιώνεται με απαγόρευση εισόδου, υπό την έννοια του άρθρου 3, σημείο 6, της εν λόγω οδηγίας. Συνεπώς, μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας η εν λόγω απόφαση υπόκειται, κατ' αρχήν, στην ανώτατη διάρκεια των πέντε ετών που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας. Δεδομένης της εξομοιώσεως αυτής, ανακύπτει το ζήτημα του χρονικού σημείου από το οποίο εκκινεί το διάστημα απαγορεύσεως εισόδου.

31 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, στο πλαίσιο αυτό, ότι το άρθρο 197 του ποινικού κώδικα, με τη μορφή με την οποία εφαρμόζεται στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν τιμωρεί την παραβίαση αποφάσεως επιστροφής καθεαυτή αλλά τη διαμονή στις Κάτω Χώρες παρότι ο αλλοδαπός γνωρίζει ή έχει σοβαρούς λόγους να υποψιάζεται ότι έχει κηρυχθεί ανεπιθύμητος.

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας [2008/115] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η πενταετής προθεσμία που προβλέπει υπολογίζεται:
α) από τον χρόνο εκδόσεως της απαγορεύσεως εισόδου (ή αναδρομικά από τον χρόνο εκδόσεως της εξομοιούμενης με αυτήν αποφάσεως κηρύξεως ενός προσώπου ως ανεπιθύμητου), ή

β) από την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος εγκατέλειψε πραγματικά το έδαφος των κρατών μελών της Ένωσης, ή
γ) από οποιοδήποτε άλλο χρονικό σημείο;

2) Πρέπει το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας [2008/115], με σκοπό την εφαρμογή του μεταβατικού δικαίου, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι συνεπάγεται ότι αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας αυτής, οι οποίες έχουν ως έννομο αποτέλεσμα ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει να διαμένει εκτός των Κάτω Χωρών επί δέκα συναπτά έτη, σημειωμένου ότι η απαγόρευση εισόδου αποφασίστηκε λαμβανομένων δεόντως υπόψη όλων των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως και είναι δεκτική προσφυγής, δεν μπορούν πλέον να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα αν, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η οδηγία αυτή έπρεπε να μεταφερθεί ή κατά τον χρόνο κατά τον οποίο διαπιστώθηκε ότι ο αποδέκτης της αποφάσεως αυτής διέμενε στις Κάτω Χώρες, η διάρκεια της υποχρεώσεως αυτής υπερέβαινε τη διάρκεια που προβλέπεται από τη διάταξη αυτή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

33 Με το πρώτο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή διάρκεια της απαγορεύσεως εισόδου, η οποία δεν υπερβαίνει κατ' αρχήν τα πέντε έτη, πρέπει να υπολογίζεται με αφετηρία τον χρόνο εκδόσεως της απαγορεύσεως εισόδου ή την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος πράγματι εγκατέλειψε το έδαφος των κρατών μελών ή με αφετηρία τυχόν τρίτη ημερομηνία.

34 Στη διαφορά της κύριας δίκης το ερώτημα αυτό ανακύπτει σε σχέση με απόφαση εκδοθείσα πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2008/115 στο εθνικό δίκαιο, με την οποία ο M. Ouhrami κηρύχθηκε ανεπιθύμητος και η οποία είχε ως έννομη συνέπεια την υποχρέωση του ενδιαφερομένου, αφενός, να εγκαταλείψει τις Κάτω Χώρες και, αφετέρου, να παραμείνει εκτός του εν λόγω κράτους μέλους για δέκα συναπτά έτη. Δεν αμφισβητείται ότι μετά την έκδοση της αποφάσεως αυτής ο M. Ouhrami ουδέποτε εγκατέλειψε τις Κάτω Χώρες και ότι μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας καταδικάστηκε πρωτοδίκως και κατ' έφεση σε ποινή φυλακίσεως λόγω της παραβιάσεως της εν λόγω αποφάσεως.

35 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η οδηγία 2008/115 καταλαμβάνει τα αποτελέσματα που αναπτύσσουν μετά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της στο οικείο κράτος μέλος οι αποφάσεις απαγορεύσεως εισόδου οι οποίες εκδόθηκαν δυνάμει εθνικών κανόνων που ίσχυαν πριν από την ημερομηνία αυτή. Ειδικότερα, μολονότι η οδηγία αυτή δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη η οποία να προβλέπει ένα μεταβατικό καθεστώς για τις αποφάσεις απαγορεύσεως εισόδου που έχουν εκδοθεί πριν από την έναρξη ισχύος της, εντούτοις από πάγια νομολογία προκύπτει ότι ο νέος κανόνας εφαρμόζεται αμέσως, πλην εξαιρέσεων, στα μελλοντικά αποτελέσματα μιας καταστάσεως που γεννήθηκε όσο ίσχυε ο παλαιότερος κανόνας (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Filev και Osmani, C-297/12, EU:C:2013:569, σκέψεις 39 έως 41).

36 Κατά συνέπεια, οι διατάξεις της οδηγίας 2008/115 εφαρμόζονται στην επίμαχη στην κύρια δίκη απόφαση απαγορεύσεως εισόδου.

37 Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115, η διάρκεια της απαγορεύσεως εισόδου καθορίζεται λαμβανομένων δεόντως υπόψη όλων των σχετικών περιστάσεων κάθε μεμονωμένης περιπτώσεως και δεν υπερβαίνει, κατ' αρχήν, την πενταετία. Είναι δυνατόν, ωστόσο, να υπερβαίνει την πενταετία, αν ο υπήκοος της τρίτης χώρας συνιστά σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή την εθνική ασφάλεια.

38 Προκειμένου να ερμηνευθεί η διάταξη αυτή υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τις απαιτήσεις τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας, διάταξη του δικαίου της Ένωσης η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της, πρέπει κατά κανόνα να ερμηνεύεται σε όλη την Ένωση κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο, με βάση ιδίως το πλαίσιο της διατάξεως και τον σκοπό της οικείας κανονιστικής ρυθμίσεως (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, Kozłowski, C-66/08, EU:C:2008:437, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

39 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας 2008/115, σκοπός της θεσπίσεως απαγορεύσεως εισόδου που εμποδίζει την είσοδο και τη διαμονή στο έδαφος του συνόλου των κρατών μελών είναι να αποκτήσουν ευρωπαϊκή διάσταση τα αποτελέσματα των εθνικών μέτρων επιστροφής.

40 Παρότι η οδηγία 2008/115 δεν ορίζει ρητώς το χρονικό σημείο που αποτελεί την αφετηρία υπολογισμού της διάρκειας της απαγορεύσεως εισόδου, από τον ανωτέρω σκοπό και γενικότερα από τον συνολικότερο σκοπό της οδηγίας αυτής, ο οποίος συνίσταται στη θέσπιση κοινών κανόνων και διαδικασιών για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, με σεβασμό των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων, καθώς και από την απουσία παραπομπής στο εθνικό δίκαιο προκύπτει ότι, σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει η Δανική Κυβέρνηση, ο καθορισμός του επίμαχου χρονικού σημείου δεν μπορεί να καταλείπεται στην κρίση κάθε κράτους μέλους.

41 Ειδικότερα, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν η γενική εισαγγελέας στο σημείο 49 των προτάσεών της, τυχόν παραδοχή ότι οι απαγορεύσεις εισόδου που έχουν ως νομικό έρεισμα ένα σύνολο εναρμονισμένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο κανόνων αρχίζουν και παύουν να παράγουν τα αποτελέσματά τους σε διαφορετικές ημερομηνίες, ανάλογα με τις διάφορες επιλογές στις οποίες έχουν προβεί τα κράτη μέλη στην εθνική τους νομοθεσία, θα υπονόμευε τον σκοπό που υπηρετούν η οδηγία 2008/115 και οι εν λόγω απαγορεύσεις εισόδου.

42 Όσον αφορά το ζήτημα ποιο είναι εν τέλει το χρονικό σημείο από το οποίο αρχίζει να παράγει τα αποτελέσματά της η απαγόρευση εισόδου και το οποίο αποτελεί την αφετηρία για τον υπολογισμό της διάρκειας της απαγορεύσεως, το ζήτημα αυτό πρέπει να απαντηθεί υπό το πρίσμα του γράμματος, της οικονομίας και του σκοπού της οδηγίας 2008/115.

43 Το άρθρο 3, σημείο 6, της οδηγίας 2008/115 ορίζει την «απαγόρευση εισόδου» ως μια «διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία απαγορεύεται η είσοδος και η παραμονή στο έδαφος των κρατών μελών για ορισμένο χρονικό διάστημα, συνοδευόμενη από απόφαση επιστροφής». Η απόφαση επιστροφής ορίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας ως «διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία κηρύσσεται ή αναφέρεται ως παράνομη η παραμονή υπηκόου τρίτης χώρας και του επιβάλλεται ή αναφέρεται υποχρέωση επιστροφής».

44 Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, οι αποφάσεις επιστροφής συνοδεύονται από απαγόρευση εισόδου, εφόσον δεν έχει χορηγηθεί προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης ή εφόσον δεν έχει εκπληρωθεί η υποχρέωση επιστροφής. Σε άλλες περιπτώσεις, οι αποφάσεις επιστροφής μπορούν να συνοδεύονται από απαγόρευση εισόδου.

45 Από το γράμμα των ανωτέρω διατάξεων καθώς και από τη χρήση της φράσεως «απαγόρευση εισόδου» προκύπτει ότι η απαγόρευση αυτή θεωρείται ότι συμπληρώνει μια απόφαση επιστροφής, απαγορεύοντας στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο, για ένα καθορισμένο διάστημα μετά την «επιστροφή» του, όπως ο όρος αυτός ορίζεται στο άρθρο 3, σημείο 3, της οδηγίας 2008/115, και, συνεπώς, μετά την αποχώρησή του από το έδαφος των κρατών μελών, να εισέλθει εκ νέου στο έδαφος αυτό και εν συνεχεία να διαμείνει εκεί. Η ενεργοποίηση μιας τέτοιας απαγορεύσεως προϋποθέτει, συνεπώς, ότι ο ενδιαφερόμενος έχει προηγουμένως εγκαταλείψει την εν λόγω επικράτεια.

46 Η διαπίστωση αυτή επιρρωννύεται από την οικονομία της οδηγίας 2008/115.

47 Επισημαίνεται, συναφώς, ότι, από τις διατάξεις που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 43 και 44 της παρούσας αποφάσεως καθώς και, μεταξύ άλλων, από την αιτιολογική σκέψη 6, το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 6, το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 3, το άρθρο 11, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι η οδηγία προβαίνει σε σαφή διάκριση μεταξύ, αφενός, της αποφάσεως επιστροφής και τυχόν αποφάσεως απομακρύνσεως και, αφετέρου, της απαγορεύσεως εισόδου.

48 Συγκεκριμένα, βάσει του άρθρου 3, σημείο 4, και του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, η απόφαση επιστροφής είναι αυτή με την οποία κηρύσσεται παράνομη η αρχική παράνομη διαμονή του ενδιαφερομένου και του επιβάλλεται υποχρέωση επιστροφής. Στην απόφαση αυτή προβλέπεται, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας και με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων του άρθρου 7, παράγραφος 4, κατάλληλη προθεσμία για την οικειοθελή αναχώρηση του ενδιαφερομένου. Σε περίπτωση που δεν ταχθεί τέτοια προθεσμία ή δεν εκπληρωθεί η υποχρέωση επιστροφής εντός της ταχθείσας προθεσμίας, τα κράτη μέλη, βάσει του άρθρου 8, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας αυτής λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εκτελέσουν την απόφαση επιστροφής, εκδίδοντας ενδεχομένως απόφαση απομακρύνσεως, ήτοι χωριστή διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία διατάσσεται η εκτέλεση της αποφάσεως επιστροφής.

49 Συνεπώς, μέχρι τη στιγμή της οικειοθελούς ή αναγκαστικής εκτελέσεως της υποχρεώσεως επιστροφής και, κατά συνέπεια, της πραγματικής επιστροφής του ενδιαφερομένου στη χώρα καταγωγής του, σε χώρα διελεύσεως ή σε λοιπή τρίτη χώρα, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 3, της οδηγίας 2008/115, η παράνομη διαμονή του ενδιαφερομένου διέπεται από την απόφαση επιστροφής και όχι από την απαγόρευση εισόδου, η οποία αναπτύσσει τα αποτελέσματά της μόνον από το εν λόγω χρονικό σημείο, απαγορεύοντας στον ενδιαφερόμενο, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μετά την επιστροφή του, να εισέλθει και να διαμείνει εκ νέου στο έδαφος των κρατών μελών.

50 Επομένως, μολονότι η οδηγία 2008/115, με το άρθρο 6, παράγραφος 6, αναγνωρίζει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εκδίδουν ταυτόχρονα την απόφαση επιστροφής και την απαγόρευση εισόδου, προκύπτει, εντούτοις, σαφώς από την οικονομία της οδηγίας ότι οι δύο αυτές αποφάσεις είναι διακριτές, καθώς με την πρώτη επέρχονται τις συνέπειες της παρανομίας της αρχικής διαμονής, ενώ η δεύτερη αφορά τυχόν μεταγενέστερη διαμονή, καθιστώντας την παράνομη.

51 Τυχόν απαγόρευση εισόδου αποτελεί, συνεπώς, μέσο που προορίζεται να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα των επιστροφών, εξασφαλίζοντας ότι, για ορισμένο χρονικό διάστημα μετά την απομάκρυνση παρανόμως διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας, αυτός δεν θα μπορεί να επιστρέψει νομίμως στο έδαφος των κρατών μελών.

52 Ο ανωτέρω σκοπός του άρθρου 11 της οδηγίας 2008/115 και ο γενικός σκοπός της οδηγίας, που υπομνήσθηκε στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, θα υπονομεύονταν, αν η άρνηση του ενδιαφερομένου να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση επιστροφής και να συνεργαστεί στο πλαίσιο διαδικασίας απομακρύνσεως τού έδινε τη δυνατότητα να απαλλαγεί, εν όλω ή εν μέρει, από τις έννομες συνέπειες μιας απαγορεύσεως εισόδου –κάτι που θα συνέβαινε αν ήταν δυνατόν, όσο διαρκεί η διαδικασία αυτή, να εκκινήσει και να περατωθεί η διάρκεια ισχύος μιας τέτοιας απαγορεύσεως εισόδου.

53 Συνεπώς, από το γράμμα, την οικονομία και τον σκοπό της οδηγίας 2008/115 προκύπτει ότι το χρονικό διάστημα της απαγορεύσεως εισόδου εκκινεί την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος πράγματι εγκατέλειψε το έδαφος των κρατών μελών.

54 Όσον αφορά το ζήτημα αν, σε κατάσταση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οδηγία 2008/115 αντιτίθεται στην επιβολή ποινής φυλακίσεως λόγω παραβιάσεως αποφάσεως με την οποία ο ενδιαφερόμενος κηρύχθηκε ανεπιθύμητος, της οποίας τα αποτελέσματα αναφέρθηκαν στη σκέψη 34

της παρούσας αποφάσεως, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι κράτος μέλος μπορεί να επιβάλει ποινική κύρωση σε περίπτωση παραβάσεως απαγορεύσεως εισόδου που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, μόνον εφόσον η διατήρηση των αποτελεσμάτων της απαγορεύσεως αυτής είναι σύμφωνη προς το άρθρο 11 της εν λόγω οδηγίας (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Filev και Osmani, C-297/12, EU:C:2013:569, σκέψη 37, καθώς και της 1ης Οκτωβρίου 2015, Celaj, C-290/14, EU:C:2015:640, σκέψη 31).

55 Δεδομένου, όμως, ότι ο M. Ouhrami δεν εγκατέλειψε τις Κάτω Χώρες μετά την έκδοση της αποφάσεως με την οποία κηρύχθηκε ανεπιθύμητος και ότι δεν εκτελέστηκε ποτέ η προβλεφθείσα στην απόφαση αυτή υποχρέωση επιστροφής, ο ενδιαφερόμενος τελεί σε παράνομη κατάσταση λόγω αρχικής παράνομης διαμονής και όχι λόγω μεταγενέστερης παράνομης διαμονής ως συνέπειας παραβιάσεως της απαγορεύσεως εισόδου υπό την έννοια του άρθρου 11 της οδηγίας 2008/115.

56 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η οδηγία 2008/115 αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία προβλέπει ποινικές κυρώσεις για την αρχική παράνομη διαμονή, στο μέτρο που επιτρέπει τη φυλάκιση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος, μολονότι βρίσκεται παρανόμως στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους και δεν προτίθεται να το εγκαταλείψει οικειοθελώς, δεν έχει υπαχθεί στα αναγκαστικά μέτρα του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής. Το Δικαστήριο διευκρίνισε, ωστόσο, ότι η εν λόγω οδηγία δεν αποκλείει εθνική ρύθμιση που επιτρέπει τη φυλάκιση υπηκόου τρίτης χώρας για τον οποίο εφαρμόστηκε η προβλεπόμενη στην εν λόγω οδηγία διαδικασία επιστροφής και ο οποίος παραμένει παρανόμως στο εν λόγω έδαφος χωρίς να συντρέχει λόγος που να δικαιολογεί τη μη επιστροφή (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, σκέψη 50, και της 7ης Ιουνίου 2016, Affum, C-47/15, EU:C:2016:408, σκέψεις 52 και 54).

57 Από τη δικογραφία που διαθέτει το Δικαστήριο προκύπτει, αφενός, ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας της κύριας δίκης το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ) έκρινε ότι η διαδικασία επιστροφής μπορούσε εν προκειμένω να θεωρηθεί περατωθείσα, με αποτέλεσμα να μην αντίκειται στην οδηγία 2008/115 η επιβολή ποινής φυλακίσεως για τα επίμαχα περιστατικά και, αφετέρου, ότι η διαπίστωση αυτή, από την οποία φαίνεται να προκύπτει ότι πληρούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση οι προϋποθέσεις που έγιναν δεκτές από την προμνησθείσα στην προηγούμενη σκέψη νομολογία, δεν αμφισβητήθηκε στο πλαίσιο της αναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, κάτι που απόκειται πάντως στο τελευταίο να ελέγξει.

58 Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω, στο πρώτη ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή διάρκεια της απαγορεύσεως εισόδου, η οποία κατ' αρχήν δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη, πρέπει να υπολογίζεται με αφετηρία την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος πράγματι εγκατέλειψε το έδαφος των κρατών μελών.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

59 Όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το δεύτερο ερώτημα υποβλήθηκε μόνο για την περίπτωση που το Δικαστήριο θα έδινε στο πρώτο ερώτημα την απάντηση ότι η διάρκεια της απαγορεύσεως εισόδου του άρθρου 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115 δεν πρέπει να υπολογισθεί με αφετηρία την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος πράγματι εγκατέλειψε το έδαφος των κρατών μελών αλλά ημερομηνία προγενέστερη αυτής, όπως η ημερομηνία εκδόσεως της εν λόγω απαγορεύσεως. Όπως η υπογράμμισε η γενική εισαγγελέας στη σκέψη 64 των προτάσεών της, μόνο σε μια τέτοια περίπτωση θα είχε σημασία το ερώτημα αυτό για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

60 Συνεπώς, λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

61 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή διάρκεια της απαγορεύσεως εισόδου, η οποία κατ' αρχήν δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη, πρέπει να υπολογίζεται με αφετηρία την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος πράγματι εγκατέλειψε το έδαφος των κρατών μελών.

(υπογραφές)